

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1878. Första Kammaren. N:o 17.

Lördagen den 16 Mars.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades tre protokollsutdrag för den 13 och protokollet för den 9 i denna månad.

Herr Statsrådet Forssell framträdde och öfverlemnade till Herr Talmannen Kongl. Maj:ts nådiga propositioner:

1:o) angående afsöndring af jord för folkskolans behof från sergeantsbostället Bergane n:o 1 i Elfsborgs län och öfverstebostället Kastellgården i Göteborgs och Bohus län; samt

2:o) angående kolonien St. Barthelemys återlemnande till Frankrike.

Herr Talmannen emottog de Kongl. propositionerna med förklaring, att Kammaren skulle egna dem grundlagsenlig behandling.

Upplästes och godkändes Riksdagens Kanslis förslag dels till Riksdagens underdåniga skrivelser:

N:o 7, angående val af fullmäktige i Riksbanken;

N:o 8, angående val af fullmäktige i Riksgäldskontoret;

dels ock till Riksdagens förordnande:

N:o 9, för fullmäktige i Riksbanken;

N:o 10, för suppleanter till fullmäktige i Riksbanken;

N:o 11, för fullmäktige i Riksgäldskontoret;

N:o 12, för suppleanter till fullmäktige i Riksgäldskontoret.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 11 och 13 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 10, angående regleringen af utgifterna under Riksstatens Sjunde Hufvudtitel.

1:sta, 2:dra och 3:dje punkterna.

Biföllos.

4:de punkten,

mom. a.

Bifölls.

Mom. b.

Ny lönestat för
Generalpost-
styrelsen.

Herr Statsrådet Forssell: Den stora enighet hvarmed Stats-Utskottet afstyrkt Kongl. Maj:ts förslag till aflöning för generalpostdirektören, ingifver mig icke stort hopp om framgång åt detta Kongl. Maj:ts förslag. Jag kan dock icke underlåta att framhålla, huru Utskottets motivering synes mig fullt lika väl kunna användas för som mot nämnda förslag. Det har för mig såsom departementschef icke varit lika lätt som för Stats-Utskottet att förbise vigten deraf, att vid val af generalpostdirektör Kongl. Maj:t måtte hafva fria händer; och då detta val i hvarje hänseende måste vara ganska vanskligt, emedan inom landet säkerligen finnes få män med de fackinsigter, den energi, den mognad i omdömet och kraft i viljan som fordras för denna plats, synes mig icke klokt att ytterligare försvåra ett sådant val genom lönebeloppets förminskning. Särskildt måste behjertas, att här inverkar konkurrensen icke blott från enskilda industriella verk utan äfven från åtskilliga andra statens chefsplatser. Det finnes till Kongl. Maj:ts förfogande ett ganska stort antal högre embeten inom riket, som äro aflönade med minst 2,500 kronor mera än nu begäres för generalpostdirektören; och jag vågar påstå, att ingen af dessa chefsplatser är mera ansträngande eller kräfver större förmåga än generalpostdirektörens. Riksdagen består sina chefer i riksbanken hvardera 12,000 kronor, och jag vågar förmena att dessas arbete sammanlagdt knappast uppgår till det, som kommer generalpostdirektören till del. Under sådana förhållanden har jag icke kunnat tillstyrka Kongl. Maj:t att föreslå ett mindre aflöningsbelopp för generalpostdirektören än det nu begärda. Att sålunda åt honom blifvit föreslagen en större aflöning än den, som tillkommer åtskilliga hans vederlikar, såsom generaldirektörerna för tullverket, fångvården, telegrafverket och statskontoret, kommer sig deraf, att generalpostdirektörsplatsen är betydligt mera ansträngande än någon af de sistnämnda. Att deremot generalpostdirektören icke bör hafva större lön än generaldirektören för jernvägstrafiken, medgifver jag villigt, men hvad Stats-Utskottet derom yttrat, synes mig icke behöfva bevisa annat eller mera än, att, sedan generalpostdirektören fått en skällig aflöning sig tillerkänd, måste deri för Kongl. Maj:t och Riksdagen finnas så mycket giltigare anledning att höja äfven generaltrafikdirektörens löneförmåner till öfverensstämmelse med hans vederlikes.

Grefve Beck-Friis: Just denna senare omständighet har för mig varit bestämmande i frågan, den nemligen att Riksdagen så nyligen fastställt aflöningen för generaldirektören för statens jernvägs- trafik. Jag har icke kunnat föreställa mig, att denna lön nu så snart åter kunde höjas, och jag har icke kunnat finna annat än, att lönen

för generalpostdirektören borde snarare sättas något lägre än den lön, som af chefen för jernvägstrafiken uppbäres; ty huru vigtig den förnämnda befattningen än må vara, torde den icke tåla jemförelse med den senare, emedan der om någonsin kommer den enskilda industrien och det enskilda verksamhetsfältet i täflan med staten. Jag tror derföre, att, om man tager såsom utgångspunkt chefens för statens jernvägstrafik lön, lönen för generalpostdirektören bör bestämmas något lägre. Jag mötes måhända här med den invändning, att, enligt Utskottets förslag, lönen för generalpostdirektören är satt i paritet med den aflöning, som uppbäres af chefen för statens jernvägstrafik; men det är den enligt min uppfattning icke, ty genom Riksdagens skrifvelse förra året är Kongl. Maj:t berättigad att gifva nämnda chef inqvarteringsersättning; och således faller den förmån, som generalpostdirektören har i fri bostad, ur räkningen. På dessa skäl yrkar jag bifall till Stats-Utskottets förslag.

*Ny lönestat för
Generalpoststyrelsen.
(Forts.)*

Herr Nordenfelt: Jag har tagit mig friheten att vid denna punkt framställa en reservation, som skiljer sig från Utskottets förslag deri, att, då Utskottet åt generalpostdirektören velat gifva blott 9,000 kronor jemte fri bostad, jag ansett, att denna bostad skulle ingå såsom en afdragspost på samma sätt som för vaktmästare och andra, som hafva fri bostad, eger rum, samt att generalpostdirektörens aflöning borde bestämmas till 10,000 kronor. Det förefaller mig nemligen högst sannolikt att postverket förr eller senare kommer att behöfva de rum, som nu disponeras af generalpostdirektören, och i sådan händelse skulle, enligt Utskottets förslag, staten hafva skyldighet att skaffa honom bostad, eller betala en ersättning motsvarande bostadens dåvarande värde. Jag inser nog nyttan af att denne tjänsteman bor i posthuset, men det kan å andra sidan väl icke vara någon särdeles stor olägenhet förenad dermed, att han, om postverket behöfver rummen, skaffar sig bostad i närheten. Det finnes så många, som kunna föra bud till och från honom. Då det alltså synes mig fördelaktigt, att i staten bestämmas något visst tillägg till generalpostdirektörens lön, derest han skulle nödgas afstå sin bostad; då det icke kan med framgång bestridas, att den fria bostaden utgör en stor förmån för denne tjänsteman, som säkerligen af hvar och en, som får tjänsten, måste högt uppskattas; och då rättvisan mot andra tjänstemän synes fordra, att något afdrag göres för den fria bostaden, anhåller jag om särskild proposition angående generalpostdirektörens lönevilkor och att dervid min reservation måtte framställas till Kammarens afgörande.

Sedermera angående det i min reservation framställda tillägget i villkoren för åtnjutande af de nya lönerna, så har detta vilkor blifvit af Kongl. Maj:t utan angifven orsak förbigånget, oakadt så väl Generalpoststyrelsen, som lönerogleringskomitén framhållit detsamma jemte de öfriga af Kongl. Maj:t föreslagna och af Utskottet tillstyrkta villkoren. Det lyder sålunda:

»att första gradens tjänster inom Generalpoststyrelsen må tillsättas genom fullmakt, utfärdad å befattning inom denna grad, med Generalpoststyrelsen förbehållen rätt att anställa fullmaktsinnehafvaren till

Ny lönestat för
Generalpost-
styrelsen.
(Forts.)

tjenstgöring tills vidare såsom notarie och ombudsman, notarie, registrator, aktuarie, bokhållare eller revisor; samt

att enahanda rätt må tillkomma Generalpoststyrelsen beträffande de nuvarande tjänstemän utaf motsvarande grad, hvilka öfvergå på den nya aflöningsstaten».

Detta vilkor synes mig vara högst nyttigt, och jag förstår icke, hvarföre Kongl. Maj:t förbigått detsamma. Derom förekommer icke ett ord i statsverkspropositionen. Det tyckes mig vara afgjort, att, för att fördelaktigast för postverket kunna använda tjänstemännen af lägsta graden, desse böra kunna förflyttas från den ena tjänsten till den andra, då så behöfves, synnerligen som chefen för finansdepartementet så väl som Utskottet föreslagit samma ordning för telegrafverket samt i statsverkspropositionen förekommer, att en fjerde byrå inom postverket snart är att förutse. Jag anhåller därför om särskild proposition på bifall till detta af mig tillagda vilkor.

Grefve Lagerberg: Då jag i fråga om denna punkt inom Stats-Utskottet varit af en afvikande mening mot öfrige ledamöter, i det jag nemligen yrkat bifall till Kongl. Maj:ts proposition, torde det icke vara ur vägen, att jag äfven här i Kammaren, då ännu ingen annan ledamot yrkat bifall, anhåller om bifall till detsamma. För mig har den stora skicklighet och den arbetsförmåga, som generalpostdirektören behöfver besitta, varit tillräckligt skäl att bifalla det belopp, som Kongl. Maj:t begärt eller 10,000 kronor. Om generalpostdirektören behöfver bo i posthuset eller icke, bör ej enligt min tanke komma under öfvervägande vid lönesättningen. För mig gestaltar sig saken så, att, om fria boställsväningar kunde beredas äfven åt generaltulldirektören och generaldirektören för statens jernvägstrafik, skulle jag gern se att så skedde; och jag anser att lönen för alla dessa viktiga platser borde vara 10,000 kronor. Jag har icke hört något skäl, som är talande nog att förmå mig att frångå min mening. Visserligen har den siste talaren gjort en jmförelse mellan generalpostdirektören och vaktmästare, men det torde ej vara af fullt samma orsak som en del af dessa senare tilldelats fri bostad; och för öfrigt torde få tagas i betraktande att en generaldirektör icke i regeln bör med sin syssla förena någon annan befattning, hvilket deremot väl är möjligt för en vaktmästare, som endast har 5—6 timmars tjenstgöring om dagen.

För min del yrkar jag bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Grefve Beck-Friis: Den fråga, som af Herr Nordenfelt uppkastats angående afdrag å generalpostdirektörens lön, så länge han innehar sin nuvarande bostad, förevar i Utskottet, men det upplystes, att sannolikheten för att poststyrelsen skulle behöfva dessa lokaler är mycket afägsen. Det är nemligen så, att styrelsens embetslokaler icke i nämnvärd mån behöfva utvidgas, och hvad som kan behöfva utvidgas, är postkontoret, men man har på senare tider funnit lämpligt att fördela dess arbete på flera lokaler i olika delar af staden. Sålunda, om rörelsen skulle tillväxa, kunna ytterligare filialkontor inrättas, då deremot sjelfva styrelsens verksamhet icke är, och icke snart kan blifva så stor, att ej dess nuvarande lokaler blifva fullt tillräckliga. Det är

således icke något behof, hvilket man nu kan förutse, som gör ett bifall till Herr Nordenfelts berörda yrkande berättigadt.

Hvad åter hans andra yrkande beträffar, så har det vilkor för åtnjutande af de nya lönerna syntes Utskottet fullt tillräckligt, som förekommer å pag. 11 af Utskottets betänkande, der det heter: »att embets- och tjänsteman vid Generalpoststyrelsen skall dels vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jemkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation af styrelsen eller dess särskilda afdelningar eller eljest i allmänhet kan varda stadgad.»

Detta vilkor syntes oss fullt tillräckligt att möjliggöra en förflyttning af de lägre tjänstemännen inom verket, hvarföre en sådan lång uppräknig, som af reservanten blifvit föreslagen, icke ansågs behöflig.

Friherre Klinckowström: Då jag i allo delar det förslag, som Stats-Utskottet framställt beträffande generalpostdirektörens lön, har jag velat nämna min åsigt i denna fråga till det afseende, Kammaren kan behaga att dervid fästa. Jag tror, att, om man jemför öfrige tjänstemän i samma kategori som generalpostdirektören med denne, så skall man finna, att hans aflöning är riktigt bestämd till 9,000 kronor. Om vi se på de inkomster och utgifter, som för de större myndigheterna med generaldirektör till chef finnas upptagna i Kongl. Maj:ts proposition, finna vi, att vid Tullverket, som lemnar en bruttoinkomst af 27 millioner och en nettoinkomst af 22 millioner, har chefen icke mer än 9,000 kronor i lön och ändock sträcker sig hans verksamhet öfver hela landet. Generaldirektörens i Jernvägstrafikstyrelsen lön är 10,000 kronor, under det bruttoinkomsten af jernvägstrafiken är 17 millioner och nettoinkomsten omkring 5 millioner kronor. Postverket åter har en bruttoinkomst af 5 millioner kronor men statens revenue deraf är ingen. Den boställsväning, som generalpostdirektören innehar, hvilken utan att begå allt för stort misstag torde kunna uppskattas till 3,000 kronor, bör väl äfven väga något beträffande hans löneförmåner.

Slutligen kommer jag till frågan om att, såsom såväl Kongl. Maj:ts som Utskottet omnämndt, förena Post- och Telegrafverken med hvarandra. En sådan förening kan dröja några år; men att afsigten förefinnes, det är uttaladt, och då synes det mig för tidigt att nu reglera en lön, som man ändock snart torde få öka, nemligen då det blir fråga om att bestämma den för de båda förenade verkens gemensamma chef.

Under sådana förhållanden och då det förslag, som Stats-Utskottet omfattat, blifvit uppställt af Löneregeringskomitén och bifallet af General-poststyrelsen, synes mig samma förslag vara väl betänkt och det är på grund häraf, som jag ber att Kammaren ville bifalla det samma.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till det förevarande momentet oförändradt; dels momentets antagande med den förändring, att generalpostdirektörens aflöning bestämdes i enlighet med

Ny lönestat för
Generalpost-
styrelsen.
(Forts.)

hvad Herr *Nordenfelt* i första delen af hans emot momentet afgifna reservation föreslagit eller till 10,000 kronor, hvaraf 7,000 kronor såsom lön och 3,000 kronor i tienstgöringspenningar, dock under vilkor, att om han åtnjöte fri bostad, skulle, så länge denna förmån kvarstode, den kontanta lönen minskas med 1,000 kronor; och dels att momentet skulle bifallas med den ändring, att generalpostdirektörens aflöning fastställdes till det af Kongl. Maj:t föreslagna belopp, 10,000 kronor. Härförutom hade af Herr *Nordenfelt* yrkats, att till de af Utskottet föreslagna vilkoren för de nya lönernas åtnjutande måtte fogas de vilkor, som i senare delen af hans nyssnämnda reservation funnes omförmälda och lydte sålunda:

»att första gradens tjänster inom Generalpoststyrelsen må tillsättas genom fullmakt, utfärdad å befattning inom denna grad, med Generalpoststyrelsen förbehållen rätt att anställa fullmaktsinnehafvaren till tienstgöring tills vidare såsom notarie och ombudsman, notarie, registrator, aktuarie, bokhållare eller revisor; samt

att enahanda rätt må tillkomma Generalpoststyrelsen beträffande de nuvarande tienstemän utaf motsvarande grad, hvilka öfvergå på den nya aflöningsstaten.»

Då sistberörda yrkande vore fristående från den öfriga delen af frågan, torde det vara lämpligt, att samma yrkande gjordes till föremål för särskild proposition.

Svarades ja.

Härefter framstälde Herr Talmannen proposition på de tre förstberörda yrkandena, af hvilka propositioner den om bifall till momentet oförändradt besvarades med många ja jemte några nej och de två öfriga med många nej jemte några ja; hvaruppå och efter det proposition på bifall till momentet utan någon ändring förnyats samt med många ja jemte några nej besvarats, Herr Talmannen förklarade denna proposition vara med öfvervägande ja besvarad.

Vidare framställdes först proposition på bifall till de af Herr *Nordenfelt* yrkade ytterligare vilkor för de nya lönernas åtnjutande, hvarvid svarades många nej jemte några ja, och sedermera proposition på afslag å desamma, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Mom c.

Bifölls.

5:te och 6:te punkterna.

Biföllos.

Tullverket.

7:de punkten.

Herr Bennich: Den förevarande punkten innefattar bland an-

nat förslag till ny omreglering af Tullverket. Mot denna omreglering och den rigtning, hvori den går, har jag såsom chef för Tullverket vid särskilda tillfällen haft anledning uttala mina betänkligheter. Stats-Utskottet har emellertid godkänt den förändrade regleringen och de skäl, som föranledt Utskottet härtill, hafva, såvidt de af handlingarne kunna inhemtas, icke förmått rubba mina betänkligheter. Jag ber därför att nu såsom ledamot af denna Kammare få till Kammarens protokoll och till det afseende, Kammarens ledamöter dervid behaga fästa, få anföra de omständigheter, på grund af hvilka jag anser den i fråga varande omregleringen icke vara lycklig.

Hvarje omreglering af ett embetsverk måste naturligtvis hafva till syfte icke blott att göra en förändring utan en förändring till något bättre, vare sig i det afseendet att göromålen må blifva bättre handhafda eller att kostnaden må blifva billigare. Göromålens förbättrade handhafvande kan bestå deri, att statens rätt med omsorgsfullare noggrannhet bevakas, att åt ärendena gifves en fullständigare utredning eller att de med större skyndsamhet handläggas. I dessa hänseenden har, såvidt mig är bekant, Löneregleringskomitén icke framställt någon anmärkning och någon sådan förekommer icke heller, såvidt jag kunnat finna, i det anförande, som sedermera afgifvits till förmån för Komiténs förslag. Såvidt jag förstätt, har det hufvudsakligen varit för att bringa Tullstyrelsens reglering i öfverensstämmelse med de principer, som gjort sig gällande vid regleringen af Statskontoret, som man slagit in på den nya vägen. Jag lemnar helt och hållet derhän, huruvida den nya regleringen af Statskontoret är lämplig eller icke. Jag vill antaga, att den är lämplig; men jag vågar tillika säga, att Statskontoret, såsom kassaförvaltande verk, långt ifrån är att jemföra med Generaltullstyrelsen, som har helt andra och mera omfattande föremål för sin verksamhet. Jag tror icke, att hvad som passar för Statskontoret, därför bör vara typiskt för ordnandet af öfriga embetsverk. Generaltullstyrelsen har icke blott, likasom Statskontoret, en centralförvaltning; den har jemväl under sig, spridda kring hela riket, en mängd tjänstemän och betjente, hvilka i första rummet hafva det uppdraget att vaka öfver tull- och sjöfartsförfattningarnes efterlefnad och på grund af desse verkställa rikets största uppbörd. Tullförvaltningen har derjemte att vaka öfver efterlefnaden af andra författningar, hvilka för rikets välfärd äro af en ganska stor vikt. Det är, såsom Herrarne hafva sig bekant, på Tullverkets åtgärd det beror att, såvidt möjligt är, från vårt land utestänga sådane hemsökelser, som ofta nog besvära andra länder, vare sig det är fråga om att förebygga införandet af sjukdomar bland människor eller husdjursjukdomar eller såsom nu senast varit fallet den för vårt lands ekonomi så äfventyrliga Coloradoskalbaggen. Alla dessa författningars efterlefnad fordrar en sådan omsorg både hos de underlydande och hos dem, som hafva att vaka öfver att desse fullgöra sina skyldigheter, att Statskontoret icke är att jemföra med en sådan förvaltning.

Generaltullstyrelsens organisation är i sina väsentliga grunddrag sådan, som den, på framställning af 1823 års riksdag, fastställdes vid riksdagen år 1825, och denna organisation har sedermera varit pröfvad under loppet af mer än 50 år. Den har varit tagen till norm för flere

Tullverket.
(Forts.)

under senare tider inrättade styrelseverk. Om den lyckats att bestå detta prof, så bör man väl se till att man icke omreglerar så, att man af förändringen äfventyrar skada i stället för vinst. Det kan icke tillkomma mig att fälla något omdöme om, huru Tullverket fullgjort sina åligganden; men det må kunna vara mig tillåtet att anföra åtminstone några faktiska förhållanden, som må tjena till ledning för omdömet i detta hänseende. Jag vill dervid icke uppehålla mig vid *hela* denna 50-årsperiod, under hvilken verket varit organiseradt så som för närvarande; jag inskränker mig till den tid, under hvilken jag haft personlig erfarenhet af förhållandena. Under de sista 13 åren, från 1865, då tulluppbörden i riket uppgick till $14\frac{3}{4}$ millioner, till år 1877, då den utgjorde $27\frac{1}{2}$ millioner kronor, har, såvidt jag vet, icke ett enda öre gått för statsverket förloradt genom någon uppbördsmans balans eller försummelse. Under samma tid har förvaltningen derjemte lyckats iakttaga en sådan hushållning med statens medel, att mer än 900,000 kronor blifvit besparade af de anslag, som varit ställda till förvaltningens disposition. Redogörelserna hafva under denna tid blifvit så ordnade, att Tullstyrelsen numera är i tillfälle att hvarje års första eller andra dag för regeringen framlägga en noggrann uppgift på rikets hela uppbörd i tullmedel samt fyr- och bakafgifter för det föregående året, så att regeringen omedelbart före riksdagens början kan derpå grunda sin öfversigt öfver den finansiella ställningen i denna gren. Tullverkets bokslut, som enligt gällande föreskrift skall vara färdigt i Maj månad, har blifvit allt tidigare och tidigare fullbordadt och afslutas numera under första dagarne af Februari månad. Jag vågar tro, att hvilka brister och fel, man än må lägga förvaltningen af Tullverket till last, skola dessa data åtminstone ådagalägga, att de icke hafva varit organisationens fel. Nog har kronans rätt blifvit bevakad. Jag vågar äfven påstå, att de enskildes rätt, för såvidt det berott på Tullstyrelsen, blifvit iakttagen och deras framställningar med skyndsamhet besvarade. Det är icke ovanligt, att samma dag en framställning göres af någon enskild trafikant, meddelas svar per telegraf eller muntligen eller skriftligen, och efter hvarje session expedieras i regel Styrelsens beslut följande dag. Icke heller från trafikanternas sida har sålunda, så vidt jag vet, anledning till klagomål förekommit.

Skilnaden mellan den nuvarande organisationen och den af Stats-Utskottet föreslagna består deri, att, under det för närvarande Styrelsen består af kontor, nemligen Kammarkontoret och Revisionskontoret, hvilka hafva hvar sin särskilda chef, kamererarne, och Styrelsens ledamöter utgöras af två departementschefer, så vill man nu draga in desse kontorschefer och i stället inrätta tre byråchefer och en första gradens tjänsteman på kammarkontoret till ersättning för kamereraren. — Fördelen af den nuvarande organisationen är att vid kontrollen öfver uppbörden denna dels utöfvas af kamereraren på Kammarkontoret och dels af kameral-departementschefen, hvar för sig; att det sålunda är två tjänstemän, som de i fråga varande, uppbärande en bättre aflöning och hunne till en mognare ålder, hvilka dela utöfvandet af kontrollen deröfver, att den betydliga uppbörden blifver behörigen redovisad och insänd till centralverket, äfvensom att de från verket utgående medel blifva disponerade för sina ändamål. Enligt den nya or-

ganisationen åter skulle kontrollen öfver allt detta läggas på byråchefen, hvilken derjemte skulle vara kontorschef, och han skulle till sitt biträde hafva endast en tjänsteman af lägsta tjänstegraden, hvilken på eget ansvar skulle utöfva kontrollen under byråchefen. Jag vågar påstå, att den kontroll, som nu utöfvas af den sjelfständiga kamerreraren och hans förman byråchefen, är mera betryggande än den föreslagna nya kontrollen. En andra fördel, som den nuvarande organisationen har, är att de två föredragande ledamöterna i Styrelsen alltid äro närvarande vid ärendenas behandling i Styrelsen och att följaktligen den ene vet, hvad på den andres föredragning tilldragit sig, under det deremot enligt den nya organisationen Styrelsen skulle utgöras af tre byråchefer hvar för sig inför generaldirektören föredragande, af hvilka den ene icke behöfde veta hvad de andra gjorde, och hvarigenom den sammanhållning och konsekvens, som nu kan uppehållas, i icke ringa mån skulle äfventyras.

Man har sagt, att den gemensamma öfvervaron af målen är tidsödande, att den ena departementschefens tid förstöres derigenom att han skall åhöra den andras föredragning, och att en arbetsbesparing skulle uppstå om föredragningen blefve mera isolerad och fördelades på de olikå byråcheferna. Jag medgifver, att någon liten tidsförlust uppstår genom en sådan gemensam öfvervaro, men det är icke ensamt tidsvinst man skall se på vid organisationen af en förvaltning, utan man måste äfven se på arbetets godhet och pålitlighet, på den fullkomliga sakkunskapen och konsekvensen vid ärendenas behandling och det är, mine Herrar, alldeles gifvet, att denna konsekvens i ärendenas behandling, detta fullkomliga medvetande hos dem, som stå i spetsen för styrelsen, om hvad i förvaltningen sig tilldrager, är mera värdt än en eller annan timmas uppoffring för att kunna följa ärendena. Det har till förmån för den nuvarande organisationen anförts vid något föregående tillfälle, att det ligger en viss kraft af återhållsamhet i departementschefernas gemensamma närvaro mot en Chef, som kunde fatta förhastade beslut, och man har förnekat värdet af denna möjligen återhållande kraft. Jag tror icke, att någon skall beskylla mig för att icke vara lika maktlysten som de flesta andra menniskor, och följaktligen skulle det ligga i mitt intresse att så litet som möjligt få en återhållande kraft på chefen för verket, men jag kännes vid min svaghet och jag känner någorlunda de menskliga svagheterna i allmänhet och tror, att det finnes ingen chef, som icke skall tacka Gud för det han har rådgifvare vid sin sida, som stundom hålla honom tillbaka. Jag är tillika viss derom att byråchefernas gemensamma närvaro medför en annan förmån, som icke återfinnes i lika hög grad om de hvar för sig skola hafva sin föredragning inför chefen. Det är förmanen att sätta handlingskraft i chefen i fall han är för betänksam. Den nuvarande organisationen med två föredragningen öfvervarande departementschefer innebär således, enligt min tanke, långt ifrån ett ondt, utan en fördel såväl till förekommande af förhastade beslut som till framkallande af nödiga beslut, der någon tröghet skulle göra sig gällande hos chefen, och framför allt medför den den stora fördel att Styrelsens ledamöter oafbrutet känna hela förvaltningens gång, hvilket icke inträffar om hvar och en har endast sin detalj att sköta. Det

Tullverket.
(Forts.)

heter visserligen i Skriften, att den högra handen icke bör veta hvad den venstra gör, men det gäller icke i fråga om förvaltningen, vare sig den högsta eller hvilken gren deraf som helst. Der *bör* den högra handen veta hvad den venstra gör. Nu har man gått ut från den grundsats att man skall typiskt ordna Tullstyrelsen efter Statskontoret, men denna grundsats har långtifrån blifvit fullföljd vid de regleringar, som Riksdag och Regering vidtagit helt nyligen.

I fångvårdsstyrelsen, reglerad på Justitieministerns föredragning, har man bibehållit en kamrerare på kontoret, antagligen därför att man behöft en kontorschef för att öfvervaka arbetena. I Marinförvaltningen, reglerad på chefens för Sjöförsvarsdepartementet föredragning, har man bibehållit en kamrerare på kontoret och i Medicinalstyrelsen, som reglerats på chefens för Ecklesiastikdepartementet föredragning, har man också bibehållit en kamrerare. Jag hemställer, huruvida det är tänkbart, att någon af dessa styrelser har på sitt kontor viktigare eller ansvarsfullare göromål än Tullstyrelsen, genom hvars kontors händer en årlig uppbörd af 26 till 28 millioner kronor går. Det är, såvidt jag förstår, ett stort fel att taga bort kamrerarens, kontorschefens tillsyn från en så beskaffad förvaltning.

Hvad jag nu anført har varit ur statsverkets synpunkt, men det finnes äfven en annan synpunkt som staten, efter min tanke, icke heller bör helt och hållet lemna ur sigte, Det är tjänstemännens behof och deras billiga anspråk att någon gång kunna avancera. Nu vill man nivellera så att styrelsen skulle bestå af en chef, byråchefer och sedan allenast lägsta gradens tjänstemän. Men hvad uppmuntran finnes då för dessa tjänstemän, som vid 25 eller 30 års ålder få ordinarie tjänst, om de icke hafva hopp om befordran under hela sin lifstid. Den enda befordran som i regel återstår är att blifva byråchef, men huru många hafva det mått af gåfvor, som de viktiga byråchefsbefattningarna kräfva, ehuru de genom flit, sakkunskap och redbarhet förvärfvat sig kompetens till chefskap för ett kontor. Och staten blefve lidande om den beröfvar tjänstemännen all utsigt till befordran.

Jag har nu sysselsatt mig med den föreslagna organisationen ur synpunkten af de fördelar eller nackdelar, som den kan medföra för staten, och efter min åsigt äro fördelarne af den nya organisationen underlägsna den närvarandes, och icke heller är den föreslagna organisationen alldeles fri från fara. Men, säger man, den föreslagna organisationen måtte väl dock medföra besparing. Det gör den alldeles icke; den medför en ökad utgift. Tullstyrelsens förslag skiljer sig deri från det af Stats-Utskottet understödda, att det är 400 kronor billigare. Går man in på att nedsätta lönerna efter den norm, som nu är antagen i allmänhet, så är det 900 kronor billigare än det af Stats-Utskottet förordade. Men derjemte har Tullstyrelsens förslag det med sig, att enligt detsamma behöfver icke någon tjänsteman uppföras på indragningsstat, då deremot om den nya organisationen antages och den ene eller andre af de nuvarande kamrerarne icke lämpligen kan användas till byråchef, hans uppförande på indragningsstat går till några tusen kronor. Det finansiella resultatet af regleringen är således en förlust. Om emellertid regleringen medförde fördelar för det allmänna, så kunde man ju gerna köpa dessa fördelar med en uppoffring,

men medför regleringen åter ingen fördel för det allmänna, utan endast förlust och utgift, då synes mig regleringen icke vara väl genomförd.

Jag ber nu endast att få tillägga några ord angående de lönebe-
lopp som föreslagits. Hvad generaldirektörens lön angår, så befinner
jag mig lyckligtvis i den omständighet att jag icke beröres af frågan,
emedan min lön är reglerad under föregående tid och står fast utan
afseende å hvad som nu beslutas; men jag kan icke underlåta att fästa
Herrarnes uppmärksamhet på ett ganska egendomligt förhållande i af-
seende å den för generaldirektören föreslagna lönen, till den verkan
det kan hafva för min blifvande efterträdare. 1825 reglerades Tull-
verket och då utgjorde rikets tulluppbörd $3\frac{1}{4}$ millioner. Tulldirektörens
lön fastställdes då till 7,000 riksdaler Banko eller 10,500 kronor jemte
de boställslägenheter vid Österlånggatan, som ännu åtfölja tjensten.
1857 utgjorde tulluppbörden något mera än 11 millioner och då höj-
des lönen till 11,000 kronor. 1877 utgjorde tulluppbörden mera än 27
millioner och nu föreslår man lönens bestämmande till 9,000 kronor.
Under de föregående tiderna hade Tulldirektören genom sina resor
efter då gällande resereglemente ett icke så obetydligt öfverskott på
resorna. Jag har, såvidt det varit mig möjligt, sökt att fullgöra min
skyldighet att genom resor inspektera huru mina underlydande sköta
sina äligganden, men hvartenda år har på dessa resor uppstått icke
öfverskott utan brist, till följd af nu gällande resereglemente och skjuts-
taxa. Det lyckas alltid att få chefer och till en så lätt plats som
generaltulldirektörens är det säkert aldrig svårt att få en lämplig chef,
men nog tror jag, att regeringen kommer att behöfva skaffa sig för-
møget folk till chefer, såvida de skola kunna slå sig ut efter den nya
regleringen. Emellertid vill jag icke vidare sysselsätta mig med denna
sak, ty det är en smaksak och lär icke kunna hjälpas. Men hvad
som kan hjälpas är, att de tjenstemän, som draga den tyngsta bördan
inom verket, icke sättas på alltför knapp aflöning. Jag vill i detta
fall bedja att få meddela ett par upplysningar. Det är ju omöjligt att
göra en jemförelse emellan målens vigt inom det ena och det andra
embetsverket och följaktligen äfven mellan den större skicklighet och
det trängare arbete som tagas i anspråk vid målens afgörande, men i
viss mån betyder dock alltid målens antal, åtminstone i fråga om en
expeditionshafvande, något, och icke så oväsentligt. För registratören
och aktuarien i Tullstyrelsen, som nu har 4,200 kronor i aflöning före-
slås enligt nya regleringen en lön af 3,000 kronor och efter 5 år skulle
han få ett ålderstillägg af 500 kronor och efter 10 år ytterligare 500
kronor, så att lönen slutligen skall kunna uppgå till 4,000 kronor. Nu
har han deremot, som sagdt, 4,200 kronor. För registratorerna inom
statsdepartementen är föreslagen och af Riksdagen godkänd en aflöning
af 4,000 kronor, som med 2 ålderstillägg kan uppgå till 5,000 kronor.
Jag har inhemtat kännedom om antalet mål inom två i viss mån nära
hvarandra liggande verk, nemligen Finansdepartementet och Tullstyrel-
sen. Inom Finansdepartementet har antalet inkomna mål under loppet
af de sista fem åren, 1873—1877, utgjort tillsammans 10,588 eller i
medeltal 2,117 om året. Under samma år utgjorde antalet till Tull-
styrelsen inkomna mål 17,995 eller i medeltal 3,599. Antalet mål har
således der varit omkring 60 procent större, och då är att märka att

Tullverket.
(Forts.)

hos Tullstyrelsen registreras icke hvart och ett mål under nytt nummer, utan en hel grupp af mål föras ofta under samma nummer, hvilket gör att målens antal synes mindre än det verkligen är. Nu får emellertid registratorn alldeles nödvändigt anteckna i diariet hvart och ett mål som kommer in, och han skall hålla hand om handlingarne och vårda dem, ty han är på samma gång aktuarie; men, under det att antalet mål är 60 procent större i Tullstyrelsen än inom Finansdepartementet, sättes registratorns i Tullstyrelsen aflöning $33\frac{1}{4}$ procent lägre. Under fullt erkännande eljest af den supremati, som tillkommer ett högre embetsverk, tror jag dock icke, att den bör sträcka sig ända till registratorns aflöning, ty registrator som registrator, och då göromålen äro till sin art desamma, är alldeles gifvet, att ett tyngre och trängare arbete på ena stället är lika mycket värdt som på det andra. Tullstyrelsen hade i fråga om registratorn tillåtit sig den anspråklösa begäran att lönen för honom skulle bestämmas till 3,500 kronor med två ålderstillägg, men lönen reducerades till 3,000 kronor, oaktadt registratorerne inom statsdepartementen fått 4,000 kronors lön och registratorn i Trafikstyrelsen har en lön af 3,500 kronor. Målens antal och den utomordentliga skyndsambhet med hvilken expeditioner skola uppsättas och expedieras från Tullstyrelsen till följd af göromålens egen art, trafikens behof och skrivelsernas beskaffenhet, göra, att sekreteraren i Tullstyrelsen har en särdeles trägen befattning. Han har också vid alla föregående lönerogleringar blifvit tillgodosedd med en aflöning högre än kollegiusekreterarnes. Huru är det i det nuvarande förslaget? Sekreteraren har nu med dyrtidstillägg 5,400 kronor, men efter det nya förslaget får han 4,500 kronor, således 900 kronor mindre, och först efter tio års tjenstgöring kan han komma upp till 5,500 kronor. Under de sista tio åren har ombyte af sekreterare i Tullstyrelsen skett icke mindre än tre gånger, ty de hafva tyckt, att de haft en tung befattning och därför sökt sig till andra platser, och det finner jag icke underligt; men det är icke billigt och rättvist att tjenstemän, hvilka hafva så tränga befattningar som registratorn och sekreteraren i Tullstyrelsen skola hafva aflöningar, som på intet vis godtgöra dem deras arbete.

Jag har sökt göra de nu af mig anförda åsigtter gällande genom en promemoria, som lemnats till några Stats-Utskottets ledamöter, men icke lyckats tillvinna dem afseende, emedan, såsom man sagt mig, Stats-Utskottet har svårt att gå ifrån auktoriteter. Auktoriteterna äro lönerogleringskomitén och Kongl. Maj:t. Komitén bestod undantagsvis just för Tullstyrelsen af endast 3 ledamöter, ty i komitén fanns en ledamot af styrelsen och då ansåg man icke lämpligt att, såsom eljest skedde, insätta styrelsens chef. Tre ledamöter voro alldeles tillräckliga att bedöma frågan och jag vill på intet vis underkänna auktoriteten af dessa tre, men en af dem, den ende som kände Tullstyrelsen och som visste företrädesvis att bedöma hvad som kunde vara lämpligt, hade förut i två, om icke tre utlåtanden med Tullstyrelsen deltagit i uttalanden i fullkomligt motsatt riktning med den, i hvilken komitén stannade. Jag klandrar honom icke alls därför, ty då han slutligen skulle reglera Tullstyrelsen, hade han varit med om att reglera Statskontoret, och typen skulle genomföras. Han ansåg sig således bunden, men den auk-

toritet man tillerkänner löneregleringskomitén framför den, man skulle kunna vindicera åt Tullstyrelsen, torde, utan några öfverdrifna anspråk, icke vara så öfverlägsen, att icke Tullstyrelsen skulle kunna göras lika gällande som komitén. Den andra auktoriteten är Kongl. Maj:t, och jag böjer mig villigt för Kongl. Maj:ts högre uppfattning, men här förekommer ett alldeles egendomligt förhållande, nemligen att denna fråga om föredragande byråchefer eller byråchefer med kontorschefer utgjort föremål för regeringens behandling för icke så många år tillbaka. Vid 1868 års riksdag framställes nemligen den tanke att, då nöden i landet var stor, man möjligen skulle kunna göra en besparing genom att indraga departementschefplatserna i Tullstyrelsen, hoc est låta kontorscheferne blifva byråchefer. Riksdagen skref derom till Kongl. Maj:t, och Tullstyrelsen, som fick tillfälle att yttra sig deröfver, visade, att en så beskaffad anordning skulle blifva i högsta grad olämplig, emedan man behöfde kamrerare för kontrollen och departementschefer för att utgöra den med chefen rådslående länken. Dessa äsigter uttalade styrelsen i ett underdånigt utlåtande, hvilket Kongl. Maj:t godkände och öfverlät till Riksdagen, som lojalt svarade i skrifvelse den 13 Maj 1869, att den i ärendet lemnade »utredning nogsamtdagalade att de hos Generaltullstyrelsen anstälde departementschefer äro under nuvarande förhållanden oundgängligen nödiga, hvadan Riksdagen bifallit Eders Kongl. Maj:ts nådiga framställning derom, att dessa befatningar nu må bibehållas.»

Detta var just den reglering, om hvars upphäfvande nu är fråga. Således, mine Herrar, finnes Kongl. Maj:ts auktoritet 1869 för att byråchefer och kamrerare borde finnas och Kongl. Maj:ts auktoritet 1878 för att endast byråchefer och icke kamrerare skola finnas. Och hvad Riksdagen själf angår, så har den 1869 uttryckligen anført, att den funne dessa särskilda tjenstemän oundgängligt nödvändiga. Jag tror således, att Stats-Utskottet med något mera tid för behandlingen af dessa viktiga regleringsfrågor hade kunnat få anledning att pröfva auktoriteternas betydelse för och mot, och jag är alldeles öfvertygad, att om Kammaren täcktes ännu en gång öfverlemna dessa frågor till Stats-Utskottet, så skall Utskottet, med den beredvillighet som alltid utmärker det, taga saken i förnyadt öfvervägande och inkomma med ett förslag, som är mera betryggande för statsverket, mindre kostsam och för embetsverket mera tillfredsställande. Jag tillåter mig därför att vördsamt anhålla om återremiss af förevarande punkt.

Herr Statsrådet Forssell: Den siste ärade talaren har uti sitt såsom Generaltulldirektör till Kongl. Maj:t afgifna utlåtande anført nästan alla de skäl, hvilka han nu för Kammaren framlagt, till ogillande af löneregleringskomiténs förslag om Tullstyrelsens reglering. Detta utlåtande har blifvit inför Kongl. Maj:t föredraget och dervid har jag sökt att, så vidt det för mig varit möjligt, gendrifva den uppfattning, som Generaltullstyrelsen gjort gällande. Mitt yttrande är tryckt och till Riksdagens kännedom meddeladt, hvarför jag egentligen icke skulle sakna fog att lemna det nu sagda utan genmäle, då det redan är besvaradt i de handlingar, som stå till Kammarens ledamöters förfogande. Men då den föregående talaren i sin egenskap af riks-

Tullverket.
(Forts.)

dagsman särdeles varmt framhållit de betänkligheter, som af den föreslagna organisationen framstå för honom såsom Tullverkets chef och då jag icke kan misskänna vigten af de betänkligheter som kunna anföras mot att organisera ett embetsverk i strid med den uppfattning, som verkets chef gjort gällande, anser jag mig skyldig att äfven inför Kammaren i korthet besvara de ord, han yttrat. Han har efter min åsigt gifvit åt frågan något för stor eller åtminstone en något annan betydelse än den hon i sjelfva verket eger, då han yttrat sig såsom om frågan rörde Tullstyrelsens vara eller icke vara, icke blott om beståndet af den instruktion, hvilken har den vördnadsvärda åldern af mer än 50 år utan om säkerheten för en uppörd, som går öfver 20,000,000. I sjelfva verket reducerar sig tvistepunkten, praktiskt sedd, till frågan huruvida en andra gradens tjänsteman, en kamererare skall bibehållas å Kammarkontoret eller icke. Talaren har antydt, att uppördskontrollen skulle blifva mindre säker derigenom att man borttager kamereraren på Kammarkontoret. Jag skulle dertill vilja svara, att operationen kanske riktigare kan sägas bestå deruti, att kamereraren på Kammarkontoret erhåller en med mer än 2,000 kronor förökad lön, byråchefs titel och till ny uppgift föredragningsskyldighet. Kamereraren på Kammarkontoret har förut skött utredningen af de kamerala målen i Tullstyrelsen och dessutom handhaft kontrollen af räkenskaperna, allt under inseende af den i Styrelsen föredragande kameraldepartementschefen. Han har dock vid dessa måls föredragning genom departementschefen alltid varit närvarande för att muntligen lemna de upplysningar, som kunde behövas utöfver hvad departementschefen kunnat inhemta ur handlingarna. Man har således alltid förutsatt, att kamereraren på Kammarkontoret, som är ansvarig för målens utredning, skulle känna dem bättre till och med än departementschefen. Nu skulle ingenting annat ske än att kamereraren skulle få rättighet och skyldighet att sjelf framträda till bordet och verkställa föredragningen. Då han förut varit skyldig att fullständigt känna alla de kamerala målen, tillkommer i detta hänseende för honom ingen ny skyldighet. Således kan jag icke finna, att genom föredragningen hans arbetsbörda skulle blifva så ökad, att derigenom kunde i någon mån förminska hans förmåga att öfvervaka expeditionens gång inom kontoret och att utöfva samma kontroll som förut. Några smärre skyldigheter tillkomma utöfver hans förra befattning, men andra vida viktigare frångå hans kontor, och således kan med säkerhet påstås, att befattningen i afseende å arbetets kvantitet varder densamma som förut. Derjemte skulle han erhålla en första gradens tjänsteman till sin hjälp. Den förändrade arbetsordningen inom Tullstyrelsen, enligt hvilken de flesta ärenden icke skulle behöfva in pleno behandlas, gör för öfrigt, att han icke skulle komma att sysselsättas vid Styrelsens bord på långt när så mycket som förut den kamerala departementschefen. Denne departementschef har hittills två gånger i veckan varit sysselsatt med egen föredragning och med att öfvervara andre departementschefens föredragning. Jag föreställer mig att vid den nya organisationen, då en mängd af de löpande målen skulle behandlas på föredragning af vederbörande byråchef ensam inför Generaltulldirektören, komme icke så liten del af den tid, som förut för den föredragande varit upptagen

med att öfvervara den andres föredragning, att för honom blifva ledig till sysselsättning med de honom särskildt åliggande göromål. Således kan jag icke finna, att den kontroll, som kamereraren på Kammarkontoret hittills utöfvat, hans verksamhet sasom expeditionshafvande och kontorschef, skulle genom den nya organisationen i någon mån vanskliggöras.

Återstår då frågan, huruvida Tullstyrelsen, såsom en öfverläggande och beslutande myndighet kommer att sättas i en sämre ställning än förut derigenom, att på densamma tillämpas byråsystemet i stället för det kollegiala. Den ärade talaren har velat förespegla stora olägenheter af det system han velat skymta i bakgrunden. Han har talat om, att rådslagen icke längre skulle blifva så visa som förr, ja, till och med att chefens energi icke skulle vara så väl garanterad som förut. Han har således åt departementschefernas närvaro i *alla* mål gifvit en betydelse, som jag icke kan densamma tillerkänna. Hans yttrande är för öfrigt allenast en repetition af alla de skäl, som fördom plägat anföras då man velat förorda kollegialsystemet framför byråsystemet. Det hette då alltid, att säkerheten i ärendenas behandling skulle gå förlorad. Nu gäller det emellertid icke att förändra en kollegial beslutanderätt till en beslutanderätt af chefen, utan endast att något minska på den kollegiala rådplägning, som egt rum i Tullstyrelsen, och Generaltulldirektören, som vant sig in i de nuvarande formerna, har inför denna Kammare förespått de största faror af den föreslagna förändringen. Jag får dock fästa uppmärksamheten derå att Tullstyrelsen i sitt utlåtande till Kongl. Maj:t villigt medgifvit att det utan tvifvel finnes, om jag ej origtigt erinrar mig orden, ett ganska stort antal mål inom verket, vid hvilka kollegial behandling icke är nödvändig. Jag vill icke yttra mig om huru vidsträckt byråsystemet kan komma att på Tullstyrelsen tillämpas; detta är en instruktionsfråga, som vid statens fastställande af Kongl. Maj:t kommer att afgöras. Men klart är, att vid en öfvergång det nya systemet kan med vissa modifikationer tillämpas. Jag är öfvertygad att förr eller senare skall man finna att för Tullverket är detta system fullt lika lämpligt som i Statskontoret och inom Poststyrelsen.

Den ärade talaren yttrade något om auktoriteter och sökte att mot hvarandra väga, å ena sidan löneregleringskomiténs och Kongl. Maj:ts auktoritet, å andra sidan Tullstyrelsens; han fann de förra auktoriteterna allt för lätta mot den senare. Han hyste väl »respekt för Kongl. Maj:t» — något som väl ingen betviflar; — *men* hvad dess auktoritet beträffade hade Kongl. Maj:t vid 1868 års riksdag visat en något olika uppfattning af detta ärende emot tio år senare. Jag tillåter mig emellertid fästa hans uppmärksamhet derpå, att i hvad han ur Kongl. Maj:ts yttrande från 1868, sjelf uppläste, står taladt om hvad som var oundgängligt *»under då varande förhållanden»* och *»förhållanden»* hafva sedan 1868 verkligen ganska mycket förändrats. Sedan dess har Kongl. Maj:t med Riksdagens bifall organiserat flera embetsverk efter en ny princip, nemligen med öfvergifvande af kontorsindelingen och antagande af byråsystemet i dess fulla utsträckning. Så icke blott för Statskontoret utan äfven för Fångvårdsstyrelsen, ty den omständigheten att i Fångvårdsstyrelsen bibehölls en kamererare,

Tullverket.
(Forts.)

minskar icke kraften af den bestämmelse, som finnes i den nu gällande instruktionen att byråcheferne skola vara kontorschefer, hvidan således kamereraren i detta verk icke har annan betydelse än såsom en högre aflönad uppbördsmän. Skälen, hvarför Kongl. Maj:t på framställning af lönerogleringskomitén öfvergifvit kontorsindelningen och fullständigt velat tillämpa byråsystemet, som förut gjort sig gällande hufvudsakligen inom Poststyrelsen, äro flera gånger inför denna Kammare anförda och i Statsrådsprotokollet öfver detta ärende har jag tillåtit mig att i korthet angifva dessa skäl. Jag kan icke säga dem bättre eller fullständigare än jag der gjort och ber därför att till Kammarens behjertande få uppläsa en del af mitt yttrande. Jag har der sagt: Genom att uttaga steget med kontorens förvandling till byråer eller chefsskapets öfverflyttande å de föredragande ledamöterna, vinnas vidare den fördelen, att desse komma i en personlig och omedelbar beröring med hela den underlydande personalen, hvilken för så väl de förres som den senares arbete måste hafva stor betydelse. Slutligen får ej förbises, att det för närvarande dock väsentligen beror på den föredragande departementschefens personliga intresse för ärendena, huruvida han sjelf förskaffar sig fullständiga insigter i målen eller stöder sin föredragning uteslutande på den underordnade kontorschefens utredning och dennes ansvar för kontorspersonalens arbete.

Det har förefallit mig, som om man genom borttagande af den mellaninstans för ärendenas behandling, som de särskilda kontorscheferne bildade, skulle gifva organisationen en större garanti för att den föredragande alltid i detalj kände sina mål och det är åt denna garanti, jag velat tillerkänna större vikt och betydelse än åt den säkerhet för en mångsidig granskning, grundad blott på en allmän öfersigt af ärendena, som skulle vinnas genom det ständiga samrådandet mellan två departementschefer, hvilka dock icke hafva till uppgift att i detalj känna hvarje mål. Då nu Kongl. Maj:t i det ena embetsverket efter det andra tillämpat denna grundsats, synes det mig icke utan alldeles öfverväldigande skäl kunna fordras att Kongl. Maj:t skulle göra undantag för Tullstyrelsen hufvudsakligen på den grund att detta verk under en framstående chef arbetat förträffligt i sina gamla former och efter sin gamla instruktion, ty efter min uppfattning bör icke det goda vara fiende till det bättre och då jag funnit den nya principen bättre, har jag haft den öfvertygelsen att denne verkets utmärkte chef skulle kunna bättre än någon annan leda verkets arbete i de nya former, som nu äro föreslagna.

Herr von Strokirch: För min del har jag icke kunnat biträda Utskottets beslut i denna punkt, i hvars behandling jag blef kallad att deltaga. Den i denna punkt föreslagna lönestaten förutsätter en omorganisation af Generaltullstyrelsen. De skäl, som inom Utskottet och nu i Kammaren blifvit härför anförda, hafva icke för mig kunnat utgöra full bevisning för nödvändigheten af den föreslagna omorganisationen eller för sannolikheten att vi derigenom skulle få något bättre än hvad vi redan ega. Erfarenheten har tvärtom gifvit vid handen, att Generaltullstyrelsen, sådan den nu är organiserad, fungerat på ett utmärkt sätt såväl såsom embetsverk inom sig sjelf som i förhållande till den

allmänhet, med hvilken den har att göra under sådana förhållanden; och då dessutom den föreslagna nya organisationen icke skulle för statsverket medföra några besparingar, är för mig ingen anledning att frångå mitt yrkande om afslag å den Kongl. propositionen, men till följd af det af Herr Bennich afgifna anförande vill jag ansluta mig till hans yrkande om återremiss.

Grefve Beck-Friis: Efter de anföranden, som af generaltulldirektören och finansministern blifvit afgifna mot och för ifrågakarande förslag torde det må hända synas djerft af mig att taga till ordet, men då jag inom Utskottet deltagit i frågans behandling, anhåller jag att få yttra några ord. Inom Utskottet har frågan länge och grundligt blifvit behandlad, och vi hafva dervid icke kunnat komma till annat resultat än att tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag. De farhågor, som af den förste talaren framhöllos, syntes Utskottet till största delen kunna häfvas genom den instruktion, som Kongl. Maj:t framdeles kommer att gifva detta embetsverk. Den kollegiala styrelseformen är icke alldeles afskaffad genom ett bifall till den föreslagna organisationen, och att den i vissa fall är lämplig torde icke någon förneka, men att såsom hittills tillämpa den i *alla* frågor leder efter mitt förmenande till tidsförlust för verket. Tullstyrelsen har ock sjelf medgifvit, att i denna del en förändring kan ske. Det var då att i främsta rummet tillse, om med den föreslagna organisationen Tullstyrelsen skulle kunna komma att utöfva samma förtjenstfulla verksamhet som hittills, och man förmenade, såsom jag nämnde, att genom instruktionen kontinuiteten i styrelsens verksamhet mycket väl skulle kunna bibehållas. Man har icke, såsom den förste talaren sade, tagit bort kamereraren utan endast gifvit honom bättre lön och högre rang, men deremot har man tagit bort den mellanlänk, som nu finnes mellan kamereraren och chefen och hvilken för Utskottet icke syntes vara nödvändig. Ty man säger, kan hända trivialt, men enligt ett gammalt ordspråk: »min fars dräng hade också en dräng» och är det icke litet »kaka på kaka» att hafva 3 instanser inom verket.

Jag får på dessa skäl yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Rydqvist: Efter mitt förmenande har den förste talaren i denna fråga på ett så fullständigt och segrande sätt bevisat ohållbarheten af det förslag, som Stats-Utskottet framlagt, att dertill icke är mycket, åtminstone från min sida, att tillägga. Jag instämmer till alla delar i hans yttrande, som visar, att han såsom gammal embetsman och chef för ifrågakarande verk penetrerat ämnet, känner förhållandena och derpå grundat sitt omdöme. Hvad jag vill tillägga är det, att äfven jag har någon erfarenhet angående de förvaltande embetsverken, då jag tillhört ett sådant i 45 år och intresserat mig för att, så vidt jag kunnat, taga kännedom om dem i allmänhet, och jag ber då att på grund af denna min erfarenhet få uttala det omdöme, att man bör vara ytterst försigtig vid omorganisationen af sådana embetsverk. I förra tider, för 20 å 30 år sedan, hyste Kongl. Maj:t stora betänkligheter vid att underkasta de förvaltande embetsverken en generel re-

Tullverket.
(Forts.)

form. I en eller annan speciel fråga kunde väl ändring göras, men för en generell reform var man ytterligt betänksam. Vi upplefva nu andra tider. Reform är dagens lösen, och hvad särskildt de förvaltande embetsverken angår, har man helt enkelt för sig uppgjort, att de skola alla öfver en kam reformeras. Det hjälper icke! För detta ändamål har man tillsatt en komité, hvilken sannolikt torde bestå af utmärkte män, och hvilken åtagit sig det ganska svara uppdraget att efter ett visst system reformera dem alla ihop, med undantag af Kongl. Kommerskollegium, hvars reformerande behandlats af en särskild komité, neml. Kammarkollegium, Marinförvaltningen, Tullstyrelsen, Poststyrelsen m. fl.; alla skulle reformeras, och man utgick från den synpunkten, att de alla skulle stöpas i samma form, nemligen så att styrelsen skulle bestå af chef och byråchefer, med borttagande af befattningarna näst derunder eller kamererarebefattningarna. Nu vill jag in parenthesi nämna, att, efter min erfarenhet af embetsverken, sådana de varit förut, nemligen med kamererare såsom koutorschefer, derefter ledamöterna och så öfverst chefen, det funnits en mängd personer, som varit utmärkt dugliga, vare sig såsom kamererare eller såsom råd, men hvilka icke varit kvalificerade att byta om befattning. Man kan således, efter den erfarenhet jag eger, åtminstone icke städse påräkna, eller såsom regel antaga, att en embetsman skall vara lika skicklig och duglig att fungera på en gång såsom kamererare och ledamot af styrelsen eller embetsverket. Nu har, såsom den förste talaren mycket riktigt yttrade, meningen med dessa reformer varit antingen att åstadkomma besparing för statsverket genom att minska verkets budget, eller att göromålen skulle blifva bättre handlagda, eller slutligen att det allmänna, som har att göra med embetsverken, skulle blifva bättre betjenadt; men denne talare har också visat, hvad som snart skall visa sig för Riksdagen på papperet, att hoppet om åstadkommande af besparing slagit fel; ty dessa reformer verka derhän, att åtskillige ännu tjenstbare och duglige embetsmän komma på in-dragningsstat med bibehållande af sina förra löneförmåner, hvarigenom staten får större utgifter i stället för mindre. Och hvad göromålens handläggning beträffar, så hemställer jag, huruvida det är tänkbart att den princip, som gjort sig gällande, nemligen att göromålen i allmänhet skola behandlas af chefen och en byråchef, i längden kan leda till en bättre behandling af ärendena, då den ene byråchefen handlägger endast sina mål, och blir okunnig om göromålen i öfrigt. När då chefen af en eller annan anledning är hindrad att fungera, skola byråcheferne utgöra styrelsen, och då finnas åtskilliga mål och ärenden, som för dem äro fullkomligt obekanta. Detta skall efter mitt förmenande förr eller senare föranleda, att göromålen blifva sämre handlagda än hittills. Min enskilda öfvertygelse är därför den, att om-reglering af embetsverken efter den typ, som den af tre personer bestående komitén utarbetat, är af beskaffenhet att den inom kort och bestämdt inom 10 år måste utbytas mot en annan, och man skall då finna, att man begått ett stort misstag genom den reform, för hvilken vederbörande i senaste åren så mycket nitälskat. För min del ogillar jag fullkomligt principen, och förenar mig i den förste talarens yrkande om återremiss.

Tullverket.
(Forts.)

Herr Bennich: Jag beklagar att Herr Chefen för Finansdepartementet nu icke är närvarande, så att jag kunde få för honom uttrycka min lifliga tacksamhet för de allt för vänliga ordalag, hvarmed han behagade yttra sig om det sätt, på hvilket jag uppfyller min befattning, men jag beklagar att han icke är närvarande äfven därför, att jag önskar att i någon ringa mån till vederläggning upptaga hvad han anfört.

Han åberopade, att Tullstyrelsen skulle i sitt utlåtande öfver löne-regleringskomiténs förslag hafva gjort ett medgifvande att en stor del af de ärenden, som nu handläggas gemensamt, kunde behandlas på föredragning af *en* byråchef. Jag ber att få återgifva hvad styrelsen i detta hänseende yttrat. Styrelsen säger: »Deremot vill styrelsen, såsom redan är antydt, icke bestrida att, på sätt komitén hemställt, en förenklad form för handläggningen af vissa ärenden kan med fördel tillämpas.» Jag kan icke bestrida, att vissa ärenden finnas af den löpande beskaffenhet och obetydliga art, att de mycket väl kunna handläggas af chefen och en departementschef, utan att den andra departementschefen behöfver vara närvarande. Men de äro sådana ärenden, som icke taga mycken tid, möjligen några minuter, under det att öfriga ärenden upptaga lika många timmar. Styrelsen yttrar vidare, att den »vill fästa uppmärksamheten på att flertalet af de ärenden, för hvilka komitén fordrar kollegialt afgörande, naturligtvis äro af beskaffenhet att fortfarande böra handläggas såsom hittills i närvaro af styrelsens samtliga medlemmar, men att samma behandlingssätt jemväl bör tillämpas på åtskilliga andra frågor, i hvilka komitén ansett tillräckligt att endast föredraganden yttrar sig, i den mån nemligen dessa frågor kräfva en mera mångsidig pröfning eller det för ledamöterna kan vara af vigt att med hänsyn till olika frågors samband med och beroende af hvarandra inom en förvaltning, icke hållas främmande för sådana ärenden, som ligga utom hvars och ens egen föredragning.»

Styrelsen fasthåller således, att det är gemensam föredragning som erfordras, och att de undantag som medgifvas äro af den beskaffenhet, att de äro utan allt inflytande på den ena eller andra formen för organisationen. Man har talat om instanser i embetsverket, derföre att man vill hafva chefer för hvart kontor, men derigenom blifva icke några instanser, utan endast tillsyn och ordning inom förvaltningen, och jag hemställer, huruvida icke inom hvarje gren af mensklig verksamhet, der flera personer äro satta att arbeta tillsammans, behöfves någon som är förman och tillser, att allas arbete leder till ett godt resultat. Detta gäller lika väl för embetsverk som för industriella förrättningar. Den omständighet att kontorscheferne afgifva utlåtanden kan icke förvandla kontoren till instanser, ty der åstadkommes endast den utredning, hvarpå beslutet sedermera grundas.

Herr Chefen för Finansdepartementet åberopade sitt anförande till statsrådsprotokollet och i synnerhet sin erinran derom, att efter den nuvarande organisationen skulle det väsentligen bero på den föredragande departementschefens personliga intresse, huruvida han sjelf skafade sig en fullständig insigt i målet eller stödde sin föredragning utslutande på den underordnade kontorschefens utredning och dennes

Tullverket.
(Forts.)

ansvar för kontorspersonalens arbete. Ja, hvilken organisation kan gifvas, der icke det personliga intresset för målets utredning alltid kommer att spela en hufvudroll. Tillsätt byråchefer i stället för departementschefer, utan kontorschefer, hvad hindrar då en byråchef som icke har personligt intresse, att lita på underordnades yttrande och utredning, hvilka afgifvas på den underordnades eget ansvar, såsom det heter i komiténs förslag. Har en byråchef icke intresse af att taga reda på ärendena, icke får han det genom att man, såsom nu är föreslaget, tager bort kamereraren och sätter en kammarförvärdt i stället. Men trygghet för att arbetena blifva väl, med ordning och skicklighet utförda på de särskilda afdelningarna vinnes derigenom att man tillsätter en kontorschef, som man tager för hufvudet för alla de göromål som åligga kontoret, och detta behöfver därför icke vara någon mellaninstans. Jag har redan åberopat exempel från Fångvårdsstyrelsen, Marinförvaltningen och Medicinalstyrelsen, der man bibehållit kamererare, och jag ber att få tillägga ännu ett exempel, nemligen från Postverket, som anses vara det verk, der byråsystemet är mest konsekvent genomfördt. Ingen enda af Postverkets byråer finnes, som icke har under byråchefen en kamererare och en sekreterare i spetsen för göromålen, men inom Tullstyrelsen skulle kontorschefer icke behöfvas. Jag förstår icke hvad som kan utesluta behöfvet af sådana chefer i en styrelse, hvars kontor har omhänder bortåt 30 millioner kronor, då de äro nödvändiga för verk, der förvaltningen går lös på endast en eller annan million. Jag kan således icke annat än vidhålla min vördsamma anhållan om återremiss och jag betvivlar icke, att Stats-Utskottet skall med uppmärksamhet taga kännedom om och begrunda de anmärkningar, som här blifvit framställda.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, och Herr Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten och dels återremiss deraf, framstälde Herr Talmannen först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades många nej jemte några ja, och sedermera proposition på återremiss deraf, då svaren utföllo med många ja jemte några nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

8:de och 9:de punkterna.

Biföllos.

10:de punkten.

Herr Ribbing, Carl: Efter den temligen grundliga utredning, som en med denna beslätad fråga för några dagar sedan erhöll i denna Kammare, då äfven från statsrådsbanken upplysning meddelades, att frågan om torfindustrien vore föremål för Kongl. Maj:ts särskilda uppmärksamhet med anledning af anföranden, som från Jernvägsstyrelsen och chefen för Generalstaben inkommit, så var det icke oväntadt, att den af mig väckta motion skulle röna det öde, som synes af detta betänkande. Jag har icke heller att beklaga mig deröfver,

då jag anser, att det vid nyssnämnda tillfälle från statsrådsbänken fälda yttrande bör vara tillräckligt för att göra Kammaren förvissad, att regeringen åt frågan kommer att egna tillbörlig uppmärksamhet.

I afseende på motiveringen ber jag endast att få nämna, att det kan förvåna, att, då i föregående punkt Stats-Utskottet fortfarande såsom hittills tillstyrkt anslag till enskilda skogsskolor, man icke skulle kunna anse, att äfven i afseende på torfindustriens upphjelpande man kunde förfara på samma sätt, som då det gäller skogshushållningen. Man har sagt att det borde tillkomma den enskilda verksamheten, och att under den senare tiden enskilda personer hafva kraftigt verkat för utbredandet af kännedom om så väl torfvens ändamålsenliga beredning som dess riktiga användande. Detta är nog sant, men jag är öfvertygad, att om något af staten gjordes, som kunde vara till föresyn, så skulle derigenom för de enskilda bemödandena saken mycket underlättas, och för de enskilda bolagen, som gjort betydliga misstag, rätt ansenliga summor besparas. Emellertid, då, som sagdt, Kongl. Maj:ts regering egnar en omsorgsfull uppmärksamhet åt förevarande fråga, har jag icke något yrkande att göra, utan har endast velat anmärka detta i afseende på Utskottets motivering.

Öfverläggningen förklarades slutad och punkten bifölls.

11:te — 17:de punkterna.

Biföllos.

18:de punkten.

*Bidrag till
postverkets
trafikutgifter.*

Herr Wennerberg: Då jag beträffande denna punkt hvarken vill eller anser mig böra göra något yrkande i strid mot Kongl. Maj:ts proposition, finner jag äfven min skyldighet vara att söka fatta mig synnerligen kort och icke allt för mycket ingå i de många detaljer, hvartill förhållandena inom Postverket visserligen skulle kunna gifva mig en osökt anledning.

Under de sista åren har det blifvit för hvar och en temligen klart, och jemväl offentlig erkändt af myndigheter, hvad enskilde talare i denna Kammare förut vågat påstå, att Postverkets utgifter stigit med en förvånande hastighet och icke i öfverensstämmelse med dess under samma tid varande inkomster. Att detta blifvit erkändt ej allenast af statsrevisorerna och Stats-Utskottet samt slutligen af Riksdagen sjelf, utan äfven af Kongl. Maj:ts rådgifvare inom Finansdepartementet, det tog jag sista riksdagen mig friheten framvisa. Skälen till dessa hastigt ökade utgifter blefvo då angifna i allmänhet, och bland dem ansågs det förnämsta vara kronobrefbäringens afskaffande. I ett utförligt och sakrikt anförande visade då äfven chefen för Poststyrelsen, att så var händelsen, om ock detta skäl icke borde anses för det enda. Visserligen angäfvos då hans medhållare, att detta likväl var det enda skälet möjligen med tillägg af ännu ett, som skulle kunna her-tas från det stora antalet af poststationer; men jag har mera tillit till hans insigter i denna sak, än till vare sig hans motståndares eller medhåll-

*Bidrag till
postverkets
trafikutgifter.*
(Forts.)

lares, och auser för min del att skälen verkligen äro flera. Må det derföre tillåtas mig att påpeka ännu ett par sådana, som icke blifvit af honom omnämnda.

Redan år 1869 framhölls i en underdånig skrifvelse från Poststyrelsen den väsentliga nytta, som »ombud» skulle kunna utöfva till förmån för Postverkets förvaltning i landsorten; och allt ifrån denna tid har för mina ögon detta skäl vuxit i kraft. Då detta skäl framställdes, funnos ungefär 450 postanstalter inom riket, under det vi nu hafva närmare 2,000. Det har ock i samma mån vuxit i styrka, och helt visst skulle nu en sådan inrättning verka ofantligt gagneligt till nedsättande af utgifterna, helst, enligt Poststyrelsens egen beräkning, anställandet af sådana ombud för hela riket icke skulle kosta mer än 20,000 kronor. Det torde icke heller vara tvifvel underkastadt, att Poststyrelsen, som nu nästan helt och hållet ligger i händerna på de enskilde vid de entreprenad-auktioner, som ega rum för anskaffandet af postskjuts och hvilka i ganska ringa mån kunna af Konungens Befallningshafvande så ordnas, att de blifva till gagn för Poststyrelsen, och ännu mindre kunna af Postverkets centrala styrelse i Stockholm så öfvervakas, att lägsta möjliga anbud erhålles, att, säger jag, Poststyrelsen skulle vinna betydligt genom anställandet af sådana ombud, som finnas jemväl i andra länder med en väl organiserad post.

Jag tror äfven att ett annat skäl skulle kunna framdragas, ehuru jag derom är betydligt mera oviss, då jag icke för detta har Poststyrelsens eget yttrande att stödja mig vid. Under det posten i vårt land utvecklats i god riktning och med stor hastighet, hafva äfven tjänstemännens antal blifvit betydligt större. Jag vågar förmoda, att på vissa, rätt långa postlinier skulle i stället för derstädes nu befintliga mer bildade tjänstemän kunna användas ett större antal lägre sådane, af ungefär samma kvalitet som våra jernvägskonduktörer, hvilka skulle nöja sig med en mindre lön, under det de likväl, i likhet med dessa konduktörer, skulle med flit och full noggrannhet sköta *sitt* kall, för hvilket icke fordras några högre insigter, utan *fastmer* påpasslighet.

Emellertid har det i två särskilda underdåniga skrivelser från Generalpoststyrelsen blifvit angifvet, att vi för närvarande egentligen befinna oss i en öfvergångsperiod, och att i en icke långt aflägsen framtid inkomsterna skulle komma i en önskvärd balans med utgifterna. Detta är i de olika skrivelserna något olika uttryckt, ehär det i den ena är mera problematiskt framställt än i den andra, men i ett anförande under sista riksdagen af generalpostdirektören är dock år 1881 angifvet såsom tidpunkten för inträffandet häraf, hvilket jag följaktligen vill antaga betyda detsamma som början af 1880-talet. Vid denna tid skulle således inkomsterna ökas med den summa, hvarmed under de senare åren utgifterna öfverstigit desamma, eller med något öfver en half million. Jag vågar betvifla detta på grund deraf, bland annat, att, i händelse Kongl. Maj:t skulle fästa afseende vid Trafikstyrelsens skrifvelse af den 14 Augusti sistlidna år, och till följd deraf Postverket skulle underkastas högre afgifter för sin postbefordran på jernvägarna, det säger sig sjelft, att hvad man trott sig kunna vinna på det ena stället skulle man förlora på ett annat.

Det är med synnerlig tillfredsställelse jag nu kan åberopa hvad jag vid två riksdagar förut sagt, eller att det ingalunda är min mening att Postverket skulle erhålla ett minskadt eller otillräckligt anslag, utan tvärtom att, till följd af dess stora nödvändighet för ett civiliseradt land, Riksdagen framdeles såsom hittills skulle lemna de medel, som äro nödvändiga för att Postverket icke skall försämras, utan tvärtom förbättras. Men hvad jag fortfarande önskar och påyrkar, det är att Postverkets räkenskaper måtte, åtminstone för hvarje riksdagsman, blifva så klara och tillgängliga, att han deraf med säkerhet kan komma under fund med dess debet och kredit. Detta kan man för närvarande *icke*, utan är det nödvändigt, för att inhemta en någorlunda tillförlitlig insigt i detta afseende, att söka upplysningar dels i jernvägstrafikens räkenskaper, dels i statistiska uppgifter, dels ock i Riksgäldskontorets lanehandlingar. Men då jag påstår detta, är jag också angelägen att därför framdraga en auktoritet — ty jag vet väl att jag i denna Kammare behöfver en sådan — och det är för mig glädjande, att denna auktoritet är chefen för Finansdepartementet. Det heter nemligen i sistlidna års statsrådsprotokoll för finansärenden, att »det finge icke förbises att, om utgifternas bestridande genom förskott allt för länge får fortgå, slutligen en större ersättning på en gång måste beredas åt Statskontoret, och att dermed för en följande statsreglering kan uppstå en oformligt stor tillökning af denna budgetpost, äfvensom att under den tid systemet fortsättes räkenskaperna icke med den åskådlighet som vederbör kunna ådagalägga hvarje års verkliga kostnader för Postverket.» Härjemte yttrade chefen för Finansdepartementet följande: »Skulle derfore äfven under innevarande år visa sig, att ett större förskottsbelopp varder för Postverket nödvändigt, och att å de för åren 1875 och 1876 utgifna förskott ingen större afbetalning kan af 1876 års inkomster beredas, lärer utan tvifvel till 1878 års Riksdag få göras framställning om ersättning till Statskontoret för de då definitivt kända förskottssummorna, möjligen äfven om ett särskildt förslagsanslag för bestridande af de utgifter af samma art, hvilka framdeles kunna vara att förutse.»

Det var just allt hvad jag yrkade då, och jag skulle äfven denna gång kunna härtill inskränka mitt yrkande; men jag har redan förklarat mig icke vilja det och ser icke heller något särskildt skäl dertill, fullt öfvertygad, som jag är, att Kongl. Maj:t denna gång funnit tillfället icke vara lämpligt att göra en framställning om en dylik afskrifning. Att en sådan skulle *kunnat* göras för de år, för hvilka man hade räkenskaperna afslutade, lider intet tvifvel; men för år 1877 torde de ännu icke vara fullt afslutade, för år 1878 äro de det än mindre, och för år 1879 och sedan skola de ju icke ens komma i fråga. Jag tror alltså, i likhet med departementschefen, att det varit lyckligt, om en sådan afskrifning skett två eller tre gånger, ty då den slutliga högst nödvändiga afskrifningen en gång kommer att inträffa, kommer den att gälla öfver 2, må hända 3 millioner, en något förskräckande afskrifning på en gång. Då man tillika, med den åsigt jag hyser i denna sak, icke kan tro, att efter denna period den af oss alla önskade jemvigten mellan inkomster och utgifter skulle inträda, har man att för framtiden vänta antingen en fortsatt afskrifning eller ock ett gifvet

*Bidrag till
postverkets
trafikutgifter.
(Forts.)*

*Bidrag till
postverkets
trafikutgifter.
(Forts.)*

större anslag till Postverket. Detta senare skulle jag på det högsta önska, enär derigenom en gång för alla räkenskaperna för detta verk blefve så tydliga och klara, som det vore önskvärdt, och jag ber å nyo Kammaren komma i håg, att det icke är endast jag, som anser detta behöfligt, utan statsrevisorerna, Stats-Utskottet, Riksdagen sjelf och Kongl. Maj:ts rådgifvare.

Jag har icke nu något yrkande att framställa.

Herr Roos: I denna fråga har vid föregående tillfällen blifvit så mycket både muntligen och skriftligen anfördt, att jag icke bör besvara Kammaren med många ord i hit hörande ämnen.

Med anledning af hvad den siste talaren yttrat derom, att Postverkets utgifter skulle under de senare åren hafva betydligt ökats, får — för så vidt dermed afses de bidrag som af staten lemnas för postföringens besörjande utan gästgifveriskjutsens anlitage — jag äran fästa uppmärksamheten derpå att, långt ifrån att dessa bidrag skulle hafva ökats, de tvärtom betydligt nedgått. Under det att nemligen, första året efter förändringens genomförande, förskotten från Statskontoret uppgingo till 540,000 kronor, belöpte sig dessa förskott andra året till 490,000 kronor och hade tredje året nedgått till 400,000 kronor. Det har äfven uppgifvits, att andra orsaker än upphörandet af rättigheten till gästgifveriskjutsens anlitage skulle hafva föranlett missförhållandet mellan Postverkets utgifter och inkomster. Jag har vid ett annat tillfälle haft äran med siffror ådagalägga, att, äfven oaktadt tillökningen i antalet postförda mil, skulle, under enahanda beföringsvilkor, som gälde före år 1874, utgifterna för postföringens bestridande för närvarande vara mindre, än hvartill i medeltal uppgått bidragen från Statskontoret. Det har äfven antydts, att en orsak till de stora utgifterna skulle vara att söka i det sätt, hvarpå skjutskontrakten uppgöras, och att genom entreprenadauktionerna icke fås så goda vilkor som önskligt vore; hvarjemte, under åberopande af ett utaf Generalpoststyrelsen för flera år sedan framlagdt regleringsförslag, blifvit i fråga stäldt, att särskilda Postverkets ombud skulle anställas i landsorten. Med anledning häraf ber jag få nämna, att visserligen äfven för närvarande entreprenadauktioner användas för anskaffande af postskjuts, ehuru icke i samma utsträckning som fallet var för några år sedan, då det var alldeles nödvändigt att så gå till väga, äfven i de fall då endast en ringa utsigt förefans att på denna väg uppnå något förmånligt resultat. Då nemligen författningarna föreskrefvo, att gästgifveriskjuts för postföringen borde anlitas i de fall att icke aftal kunnat träffas om postens fortskaffande mot viss, faststald maximilega, var det naturligtvis en nödvändighet att, innan biträde af de skjutsskyldige påkallades, få genom auktion konstateradt, att tillfälle till postföringens besörjande genom entreprenör icke kunnat beredas. Äfven vid denna tid anlitate emellertid Postverket utvägen att genom personer, som utsändes i orterna och om hvilkas ankomst till skjutsstationerna menigheterna genom kungörelser underrättades, söka erhålla billigare beting. På sådant sätt har äfven, såsom för några riksdagar sedan vitsordadt blifvit af en ledamot af Andra Kammaren, hvilken också är landshöfding, mången gång erhållits vida förmånligare vilkor än genom en-

treprenadauktioner. Framgången af dylika försök beror naturligtvis i väsentlig mån på egenskaperna hos de personer, som för ändamålet användas. De försök, som i sådant afseende under en senare tid blifvit gjorda, hafva lemnat ett särdeles godt resultat, så att postskjutslegan, särskildt i Norrland, blifvit betydligt nedsatt. Äfven för närvarande äro några af Postverkets tjenstemän sysselsatta med att, under resor i orterna, söka åstadkomma beting om postföringens besörjande mot nedsatt lega. Och, för att så mycket som möjligt underlätta åstadkommandet af dylika aftal, har bland annat föreskrifvits att, der sådant af spekulanterne påyrkas, kontraktstiden kan till flera år utsträckas. Denna styrelsens åtgärd, att genom utsände, lämpliga personer, söka under hand åstadkomma beting om postföringens besörjande, är i öfrigt icke blott förestafvad af omsorgen om Postverkets fördelar. Den står äfven i fullständig öfverensstämmelse med hvad af Kongl. Maj:t blifvit föreskrifvet genom nådigt bref den 22 Juli 1864.

Då vid ett föregående tillfälle Generalpoststyrelsen uttalat sig rörande fördelen af att i landsorten funnes anställda särskilda styrelsens ombud, har dermed visserligen icke ensamt afsetts anskaffandet af skjutsbeting, utan äfven hänsyn tagits till de förmåner som postutvexlingen i dess helhet skulle beredas derigenom att här, såsom i andra länder, inom Postverket anställdes distriktchefer hvilka, på närmare håll, i orterna öfvervakade göromålens gång. Så önskelig en dylik åtgärd, till minskning af en allt för stor centralisation, än må anses, har dock för närvarande, medan verkets medel så strängt tagas i anspråk för andra ändamål, Postverkets styrelse icke trott sig böra framlägga förslag till en dylik utvidgning af verkets tjenstemannapersonal.

Det har både nu och tillföre blifvit anmärkt, att poststationernas antal vore mycket stort. Såsom bekant är, hafva också med anledning af Kongl. Maj:ts och Riksdagens beslut rörande anordnande af s. k. landtbrefbäring åtskilliga åtgärder blifvit vidtagna för att kunna indraga en del poststationer, vid hvilka uppbördan varit särdeles obetydlig. Jag upprepar emellertid, hvad äfven förut blifvit anmärkt, att antalet poststationer i Sverige i sanning hvarken varit eller är större än hvad, med afseende å så väl folkmängd som areal, i medeltal kan anses vara fallet inom andra europeiska länder. Icke heller kan Postverkets styrelse sägas hafva obehörigen utsträckt den styrelsen medgifna rättigheten att inrätta dylika stationer. Då beslut fattades om kronobrefbäringens ersättande med nya postgångar och postanstalter, meddelades af Kongl. Maj:t och Riksdagen det förklarande, att poststationer borde, der så funnes behöfligt, inrättas inom hvar socken. Då nu socknarnas antal i riket utgör 2,312, men antalet poststationer aldrig öfverskridit 1,686, så visar det sig, att antalet poststationer med 626 understiger det antal stationer som, med tillämpning af Kongl. Maj:ts och Riksdagens beslut, kunnat inrättas.

Slutligen har här blifvit anmärkt, att Postverkets utgifter skulle kunna minskas derigenom, att till postgöromålens bestridande användes äfven personer, hvilka innehade en ställning ungefärligen motsvarande jernvägskonduktörernes. Jag antager, att denna anmärkning grundar sig på förutsättningen att hos de personer, som användas vid postanstalterna, skulle fordras något högre kunskapsmått, hvilket naturligtvis

*Bidrag till
postverkets
trafikutgifter.
(Forts.)*

skulle föranleda anspråk på en högre aflöning. Detta är långt ifrån förhållandet. Postverkets styrelse har längesedan insett och vid flera tillfällen uttalat, att till bestridande af en del af de göromål, som vid postanstalterna förekomma, det icke är nödvändigt att använda examinerade personer; hvarför ock såsom biträden vid postanstalterna finnes anställt ett stort antal oexaminerade personer, bland dem äfven kvinnor. Hvad särskildt angår *poststationerna*, som uppgå till omkring åtta niödedelar af samtliga postanstalter, har i allmänhet uppdraget att vara föreståndare för desamma ingalunda öfverlemnats till personer som gemenligen ifrågakomma vid befordran till embete eller tjänst. Till poststationsföreståndare hafva mycket sällan antagits andra än sådana som af länsstyrelserna föreslagits, ofta folkskolelärare, gästgifvare, landthandlande och jemväl kvinnor.

Jag anhåller om bifall till Statskontorets betänkande.

Öfverläggningen förklarades slutad, och punkten bifölls.

19:de—22:dra punkterna.

Biföllos.

23:dje punkten.

Mem. a och b.

Biföllos.

Mom. c.

*Förslag till
ordnande af
förvaltningen
utaf kronans
domäner.*

Grefve Sparre: Då för tre år sedan Riksdagen borttog optionsrätten vid utarrendering af statens egendomar, anhöll Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t att Kongl. Maj:t måtte »dels utfärda föreskrifter i berörda hänseenden och dels, efter skedd utredning, låta upprätta och för Riksdagen framlägga förslag till de förändrade bestämmelser med afseende på utarrendering och förvaltning af statens egendomar som af förhållandena påkallas». Detta föranledde tillsättandet af en komité, hvilken till Kongl. Maj:t inkom med ett förslag, som föranledde den framställning Kongl. Maj:t gjorde till förliden riksdag. Domänkomitén föreslog nemligen, att det skulle bildas en styrelse för statens fasta egendomar, uti hvilken skogsstyrelsen skulle ingå, samt att för lokalstyrelserna landet skulle indelas i sju distrikt under domäninspektörer, biträdda af assistenter. Kongl. Maj:t delade icke komiténs mening derom att en sammanslagning af statens egendomar och skogars förvaltning vore lämplig, utan föreslog i stället, att en styrelse för förvaltningen af statens domäner skulle inrättas, hvarjemte Kongl. Maj:t, som icke ville då framlägga ett definitivt förslag till ordnande af lokalstyrelserna, hemställde, att Riksdagen ville för ändamålet anvisa ett belopp af 56,000 kronor. Riksdagen biföll denna framställning på det sätt att Riksdagen, som icke ansåg, att en centralstyrelse borde inrättas, förrän man kunde bedömma beskaffenheten af dess göromål — hvil-

ket åter icke kunde ske, förrän lokalstyrelsernas verksamhet blefve bestämd — nedsatte det begärda beloppet med 10,000 kronor. Men dessvärre afslog Riksdagen de grunder för förvaltningen, som blifvit af Kongl. Maj:t, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med komiténs förslag, till Riksdagen framställda och resultatet af Riksdagens skrifvelse blef endast, att 75,000 kronor öfverlemnades till Kongl. Maj:t för att dermed bestrida förvaltningen af Kronans domäner efter de grunder, som hittills vid utarrendering af statens egendomar utaf Kammarkollegium iakttagits.

*Förslag till
ordnande af
förvaltningen
utaf kronans
domäner.
(Forts.)*

I år har icke något annat förslag i detta hänseende till Riksdagen inkommit, än ett, som blifvit af enskild motionär väckt. Ordföranden i domänkomitén har nemligen föreslagit, att Riksdagen skulle antaga de af komitén framlagda grunder och den af komitén föreslagna styrelse. Jag ber att få uppläsa några ord hvarmed han motiverar detta sitt yrkande: »Om det redan var illa, att frågan vid förlidna Riksdag ej blef definitivt ordnad, så vore det visserligen ännu betänkligare, om man tryggade sig dervid, att den tillfälliga anordningen för år 1878 utan skada kunde ytterligare fortfara. Flera ganska betydande olägenheter skola efter mitt förmenande deraf uppstå. Den första och största är att, så länge lagens stadganden om egors häfd, om stängsel och om nybyggnad oförändrade skola ega tillämpning å domänerna, dessa visserligen icke komma att höjas utan fast hellre blifva mer och mer efter de enskildes utarrenderade egendomar, både hvad skötsel och afkomst beträffar». Jag delar denna mening, och, då statens egendomar nu representera ett värde af öfver 57 millioner kronor, synes det mig, att man så snart ske kan bör söka, att få detta provisoriska tillstånd att försvinna, äfvensom att de grunder, hvarpå utarrenderingen af statens egendomar bygges, icke måtte vara de gamla, antiqverade stadganden, som nu gälla för de under Kammarkollegii vård ställda egendomar. Dessa stadganden äro olämpliga icke blott genom hvad de innehålla utan äfven genom hvad i dem saknas. Vid utarrendering af statens egendomar efter nu gällande grunder skall ett maximi- och minimiarrende uppgöras. Minimiarrendet beräknas till 1 tunna spanmål för tunlandet af gårdens hela öppna åkerjord i Upsala, Stockholms, Nyköpings, Westerås, Linköpings och Kalmar län, men i de öfriga provinserna $\frac{3}{4}$ tunna. Maximiarrendet erhålles sedermera genom tillägg af värdet för 20 skålp. smör af hvarje kokreatur och 1 skålp. ull af hvarje får, som på gården kan framfödas, hvilken afkastning förvandlas till spanmål efter medium af nästföregående 10 års markegång. I händelse af flera anbud till maximisumman, erhåller den arrendet, som derutöfver bjuder högsta kontanta städjan, att vid tillträdet på en gång erläggas. Således är stadgadt, att om maximum bjudes af flera personer, skall mellan dem skiljas så att den, som bjuder största städjan, blifver arrendator. Då i våra tider den åsigten gjort sig allmänt gällande, att för en jordbrukare erfordras ett med jordbrukets utveckling oupphörligen växande rörelsekapital, synes den åsigten att vid arrendets början uttaga ett kontant belopp och salunda minska rörelsekapitalet vara helt och hållet antiqverad. Ännu en annan anmärkning har jag att framställa mot nu gällande stadganden. Till följd af optionsrättens borttagande måste den person ovilkorligen an-

*Förslag till
ordnande af
förvaltningen
utaf kronans
domäner.
(Forts.)*

tagas till arrendator, som lemnar högsta anbudet och erbjuder nöjaktig säkerhet. Jag tror likvisst icke, att någon förständig landtbrukare vill antaga hvilken person som helst till arrendator blott derför att han bjuder ett högt arrende och lemnar nödig säkerhet. Detta stadgande anser jag sålunda borde förändras.

För öfrigt tror jag, att den erfarenhet, man vill vinna genom några års försök, aldrig kan blifva någon erfarenhet att bygga på, ty för att bedöma det arbete, som erfordras, måste man först hafva grunderna för arbetet gifna. Nu skulle man mot mig kunna säga: hvarföre försöker Ni icke att få fram Herr Adlercreutz' förslag? Jag tror att äfven efter den utredning, som i denna fråga förefinnes, är det svårt att få fram ett förslag på grund af enskild motion och lättare torde båda Kamrarne kunna förena sig om ett förslag som kommer från Kongl. Maj:t. Derföre har jag, i stället för att understödja Herr Adlercreutz' förslag, inskränkt mig till att föreslå, att Riksdagen skulle i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t ville till näst sammanträdande Riksdag framlägga förslag till ordnande af förvaltningen utaf kronans domäner; och får jag vördsamt anhålla om proposition på detta mitt yrkande.

Herr von Möller: Jag instämmer med den siste talaren. Jag anser det nemligen vara skadligt, att domämförvaltningen fortgår på sätt nu sker. Det är skadligt i det hänseendet, att egendomarne ovlkorligen icke lemna statsverket den inkomst, som skulle kunna vinnas, om utarrenderingen skedde på annat sätt. I detta hänseende vill jag icke vara vidlyftig, men jag ber att få anmärka, att det förslag, som af domänkomitén framlades, var baserad på en erfarenhet, som enskilda personer här i landet vunnit. De nu gällande stadgandena för bortarrendering af statens egendomar skilja sig i många och viktiga afseenden derifrån. I afseende på optionsrätten, hvarom den siste talaren yttrade sig, har jag icke något emot, att den borttogs i den form som den då hade. Dervid är likvisst att bemärka det förhållande, att det finnes arrendatorer af statens domäner, som derå nedlagt högst betydliga kostnader. Jag vill icke trötta Kammaren med att uppräknas några af dem, men vi representanter från södra Sverige veta, att så är förhållandet. Efter nu gällande författningar måste en sådan person, om han icke genom innehafvande kontrakt är tillförsäkrad orubbad besittningsrätt, afstå från arrendet för ett anbud, som kanske betydligt understiger de af honom nedlagda kostnaderna. Staten förlorar sålunda en duglig jordbrukare, som nedlagt kapital i statens egendom och som, om han bibehölles vid arrendet, skulle nedlägga ännu mera på egendomen och sålunda höja dess värde. Stats-Utskottet citerar ur den Kongl. propositionen, att domänstyrelsen utgöres utaf en afdelning af Kammarkollegium samt af Landshöfdingeembetena. Det är Konungens Befallningshafvande, som jemte de så kallade domänintendenterna uppgöra förslag till kontrakt, och Kammarkollegii ledamöter pröfva dessa förslag och göra deri de ändringar, som de anse nödiga. Jag vet icke, om deras myndighet sträcker sig derhän, att de få gå utöfver de gällande föreskrifterna. Emellertid synes af de utaf Stats-Utskottet citerade ord ur Kongl. Maj:ts proposition, som om vi

icke hafva att vänta något förslag från Kongl. Maj:t på lång tid åtminstone, ty det heter: »Dermed hade åsyftats att för denna förvaltning vinna stödet af verklig förtrogenhet med jordbrukets förhållanden, och det borde få antagas att den sakkännedom, som sålunda komme myndigheterna till godo, skulle gifva den bästa ledning för en förnyad framställning i fråga om grunderna för domänväsendets ordnande. Då emellertid under någon tid erfarenhet borde inhemtas om de behof, som å detta förvaltningsområde kunde göra sig gällande, syntes det icke vara skäl att till Riksdagen göra framställning om definitivt ordnande af en ny stat». Må detta gälla för sjelfva staten, det gäller ovilkorligen icke för de stadganden, som erfordras i och för en ändamålsenlig bortarrendering af statens mangfaldiga domäner, hvilka uppgå till ett antal af omkring 3,800.

Ser man till, huru Landshöfdingeembetena förfarit vid tillsättandet af domänintendenter, så finner man, att i vissa län den åsigten gjort sig gällande, att till intendenter borde tagas personer, som företrädesvis vore egnade att vara föredragande inför Konungens Befallningshafvande, under det att man i andra län till intendenter utsett insigtsfulla landtbrukare och gifvit dem en sjelfständig ställning. Redan i denna olikhet ligger efter förmenande en brist. Huruvida den afdelning i Kammarkollegium, som har att handlägga ifrågavarande ärenden, skall kunna under längre tid förvärfva förtrogenhet med jordbruksförhållandena, är något som jag icke vill bestrida, fastän jag icke anser, att de, som sitta i Kammarkollegium och äro öfverhopade med arbete, skola få mycket tillfälle att göra sig förtrogna med hvad till jordbruket hör.

Kongl. Maj:ts proposition inkom i fjor så sent till Riksdagen, att man afslog propositionen, derföre att man icke hann sätta sig in i frågan, ehuruval Stats-Utskottet gjorde sig mödan att sammankalla åtskilliga jordbrukare inom Första och Andra Kammaren för att diskutera saken. Denna fråga kom icke fram till Riksdagen sådan som den utgått från komitén, och derom är ingenting att säga, ty förbättringar behöfde kanske göras, men der förekommo åtskilliga tillägg, som förklarades vara till och med mindre goda, än hvad komitén föreslagit. Jag hade derföre trott, att det skulle kunna vara skäl att förena sig med Grefve Sparre i hans framställning om aflåtande af en sådan skrifvelse, att Kongl. Maj:t ville till nästa Riksdag inkomma med förslag till lagstiftning för domänerna. En sådan framställning kunde då ske i början af riksdagen. Jag instämmer sålunda i det af Grefve Sparre framställda yrkandet.

Herr Wennerberg: Då icke någon inom Kammaren motsatt sig det förslag, som Grefve Sparre, understödd af den siste talaren, framställt, ber jag att få instämma i det af dem gjorda yrkandet.

Herr Storckenfeldt: Jag förenar mig med de tre föregående talarne och får på de af dem anförda skäl hemställa om aflåtande af en skrifvelse till Kongl. Maj:t i ämnet.

*Förslag till
ordnande af
förvaltningen
utaf kronans
domäner.
(Forts.)*

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, och Herr Talmannen yttrat, att under densamma endast hade yrkats, att Kammaren, med afslag å momentet, måtte, i enlighet med *Grefve Sparres* reservation, för sin del besluta, att Riksdagen skulle i underdånig skrifvelse anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t till näst sammanträdande Riksdag framlägga förslag till ordnande af förvaltningen utaf kronans domäner; framställdes först proposition på bifall till momentet, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på afslag derå och antagande af *Grefve Sparres* öfvanberörda förslag, hvilken proposition med ja besvarades.

Föredrogos och biföllos Lag-Utskottets den 11 och 13 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 18, i anledning af väckt motion om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande ändring i lagstiftningen om verkställighet af frihetsstraff, och samma Utskotts sistnämnde dag bordlagda utlåtande N:o 19, i anledning af gjord framställning om ändring i 46 § af Kongl. legostadgan den 23 November 1833.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter å nyo på bordet Lag-Utskottets den 13 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 20, i anledning af väckt förslag om tillägg till gällande föreskrifter om aktiebolag.

Föredrogs och företogs punktvis till afgörande Lag-Utskottets den 13 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 21, i anledning af väckta motioner om förändrad lagstiftning beträffande förlust af medborgerligt förtroende.

Mom. a.

Bifölles.

Mom. b.

Herr Sundell: Mot bifall till Utskottets utlåtande har jag intet att anmärka, men jag tillåter mig erinra, att motionären, Herr Hagerman, icke har reda på nu gällande lagstiftningen i förevarande hänseende. Han har föreställt sig, att ifrågavarande § har samma lydelse nu som 1864, då strafflagen promulgerades. Man borde väl af en motionär kunna vänta, att han gjorde sig underrättad om lydelsen af den §, i hvilken han föreslår förändring, men detta har Herr Hagerman icke aktat nödigt.

Öfverläggningen förklarades slutad och Utskottets hemställan bifölles.

Föredrogos och bordlades Kongl. Maj:ts vid sammanträdets början aflemnade nädiga propositioner.

Anmäldes och bordlades från nedannämnda Utskott inkomna utlåtanden, nemligen från

Konstitutions-Utskottet:

N:o 5, i anledning af väckt motion om ändring i 59 § af Riksdagsordningen;

Bevillnings-Utskottet:

N:o 6, i anledning af väckta förslag rörande ändringar i gällande Bevillningsstadga;

Lag-Utskottet:

N:o 22, i anledning af väckta motioner dels om lagstadgande rörande sådana medlemmar af svenska kyrkan, hvilka icke äro döpte och konfirmerade i enlighet med samma kyrkas lagar, dels ock om underdånig skrifvelse i ämnet;

Första Kammarens Tillfälliga Utskott:

N:o 4, i anledning af väckt förslag angående bestämmande af det oförmedlade mantalet i de nya jordeböckerna m. m.;

hvar efter Kammaren, uppå Herr Talmannens framställning, beslöt, att dessa utskotts-utlåtanden skulle å föredragningslistan till nästa sammanträde uppföras före Lag-Utskottets utlåtande N:o 20.

Herr *Wærn* uppläste en motion, N:o 26, om tillökning i det utaf Kongl. Maj:t föreslagna understöd åt en tillernad vetenskaplig expedition till Norra Ishafvet.

Begärdes på bordet.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades *Frih. Barnekow* under 14 dagars tid från den 17 i denna månad.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 2 e. m.

In fidem
O. Brakel.

Tisdagen den 19 Mars.

Kammaren sammanträdde kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

Justerades 3 protokollsutdrag för den 16 och protokollet för den 11 i denna månad.

Föredrogs och hänvisades till Stats-Utskottet Kongl. Maj:ts den 16 i denna månad bordlagda nådiga propositioner.

1:o) angående afsöndring af jord för folkskolans behof från sergeantsbostället Bergane N:o 1 i Elfsborgs län och öfverstebostället Kastellgården i Göteborgs och Bohus län; och

2:o) angående kolonien S:t Barthélemys återlemnande till Frankrike.

Föredrogs och hänvisades till Stats-Utskottet Herr *Wærns* den 16 i denna månad bordlagda motion, N:o 36, om tillökning i det af Kongl. Maj:t föreslagna understöd åt en tillärnad vetenskaplig expedition till Norra Ishafvet.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter å nyo på bordet Konstitutions-Utskottets den 16 i denna månad bordlagda utlåtanden:

N:o 5, i anledning af väckt motion om ändring i § 59 af Riksdagsordningen; och

N:o 6, i anledning af väckt motion om ändring i 27, 32, 33, 34, 37 och 55 §§ i Riksdagsordningen.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter å nyo på bordet Bevillnings-Utskottets den 16 i denna månad bordlagda betänkande N:o 6, i anledning af väckta förslag rörande ändringar i gällande Bevillningsstadga.

Föredrogs men begärdes af flere ledamöter å nyo på bordet Lag-Utskottets den 16 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 22, i an-

ledning af väckta motioner dels om lagstadgande rörande sådana medlemmar af svenska kyrkan, hvilka icke äro döpte och konfirmerade i enlighet med samma kyrkas lagar, dels ock om underdånig skrivelse i ämnet.

Föredrogs, men begärdes af flere ledamöter å nyo på bordet Första Kammarens Tillfälliga Utskotts den 16 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 4, i anledning af väckt förslag angående bestämmande af det oförmedlade mantalet i de nya jordeböckerna m. m.

Anmäldes och bordlades Konstitutions-Utskottets utlåtanden:

N:o 7, angående väckt motion om ändring i 14 § Riksdagsordningen; och

N:o 8, i anledning af väckt motion om ändring i 9 och 12 §§ Riksdagsordningen;

äfvensom Banko-Utskottets memorial:

N:o 9, med förslag till voteringsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om bankovinstens användning;

N:o 10, i anledning af återförvisning af Banko-Utskottets memorial N:o 4 angående afskrifning ur Riksbankens hufvudkontors räkenskaper af åtskilliga fordringar; och

N:o 11, i anledning af återförvisning af Banko-Utskottets memorial N:o 5 angående afskrifning ur afdelningskontorets i Göteborg räkenskaper af åtskilliga fordringar.

Kammaren åtskildes.

In fidem
O. Brakel.
